

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

1 Si sit causa patens, juris non quæritur ordo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

1. Probatur] In originali hac adduntur, si perfectum esse debeat.

C. XXVI. g. In lib. 9. Cod. tit. a ad legem Juliam reprobatarum Imp. Theodosius ac Valentianus A. A. Florentina.

7. Ancimus ejusmodi viros ad provincias regendas accedere, qui ad honoris insigniam non ambitione, vel pretio, sed probate vite, & amplitudinis tuæ, b. solent testimonio promoveri: ita sane, ut quibus hi honores per sedistuz, vel per nostram fuerint electionem commissi, jurati inter gesta deponant, se pro administrationibus sortiendis neque dedisse quidpiam, neque daturos unquam postmodum fore, sive per se, sive per interpositam personam in fraudem legis, sacramentique, aut donationis, venditionisve titulo, aut alio velamento ejusque contractus: & ob hoc (exceptis salariis) nihil penitus tam in administratione positos, quam post depositum officium pro aliquo præfito beneficio tempore administrationis, quam gratuito meruerint, accepturos. Et licet neminem divini timoris, contemnendo jurjurandum, arbitremur immemorem, ut saluti propriae ullum commodum anteponat, tamen ut ad salutis timorem etiam necessitas periculi subjungat, si quis ausus fuerit præbita sacramenta negligere, non modo adversus accipientem, sed etiam adversus tantem, accusandi cunctis tanquam publico crimine, concedimus facultatem, quadrupli poena eo, qui convictus fuerit, modis omnibus sciendo.

C. XXVII. g. De eodem. Item Paschalis Papa.

Pateat simoniacos, veluti primos & præcipuos hæreticos, ab omnibus fidelibus respiciendos, & si commo- niti non resipuerint, ab exieris potestatibus opprimendos. Omnia enim crimina ad comparationem simoniacæ hæreticæ quali pro nihilo reputantur.

g. In tribus vetustis exemplaribus post caput sancimus, omnia inscriptum Paschalis, & capite isto, Patet sequuntur continenter subiecta Gratiani verba, His breviter, &c.

Hæreticæ præmissi ad ea veniamus, que ecclesia severitate discipline parata est ulcisci, ostendentes, quibus occulantibus, vel resistentibus quilibet sint commoventi, quo iudice quisq. debeat condemnari, vel absolvi, si causa variata sit, quo remedio possit sublevari si accusatores descierint, an reus sit cogendus ad purificationem. Et ut factus pateat quod dictum sumus, exemplum ponamus sub oculis, in quo auctoritates hinc inde contravenientes distinguantur, & quod sanctorum Patrum sanctæ auctoritas, liquido continetur.

CAUSA II.

Vidam Episcopus de lapsu carnis a laico impetrat. Duo monachi, unus sabitanus, & duo levita. adversus ipsam testimonium ferunt. A metropolitano suo senit se pregraviari. In ipsa ventratione causa res ex testibus descierunt, sive promissione decepti c. sive canonica examinatione reprobari. Expoliatur tamen Episcopus, quia crimen que notorium erat.

- 1. Hic primam queritur, an in manifestis iudicarius ordo sit requirendus.
2. Secundo, an expoliatus ab aliquo sit iudicandus.
3. Tertio, qua poena sint ferendi, qui in accusatione, vel testificatione descierint.
4. Quarto, an diversum testimonio sit condemnandus.
5. Quinto, si descipientibus accusatoribus sit cogendus ad purificationem.
6. Sexto, si remedium sit dandum ei, qui causa dilationis vocem appellationis exhibitur.
7. Septimo, si laici, monachi, vel quilibet inferiorum ordinum in accusatione majorum sint audendi.
8. Octavo, quomodo debeat fieri accusatio, an in scriptis, an sine scriptis.

a. Ut. 27. l. 6. b. al. sua. c. al. illi.

QUESTIO I.

Q. Vad autem nullus sine iudicario ordine damnari valeat, auctoritatibus multis probatur.

C. I. g. Damarianus valet, nisi aut convictus, aut sponte confessus.

De eo narza, ait August. hom. 50. de utilitate penitentia.

Nos a in quenquam sententiam ferre non possumus, nisi aut convictum, aut sponte confessum.

C. II. g. De eodem.

Item Constantinus Imperator.

Iudex * criminosum discutiens, non ante sententiam proferat capitalem, quam aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes convincatur.

g. Habetur caput hoc Cod. Theodost. l. 9. tit. 40. in legis prima interpretatione, item, in capitulis Hadriani, c. 57. & C. 3. c. 156.

Hoc a idem testatur Augustinus, & eisdem verbis.

1. Hoc] Absent ista ab uno ex pervestis exemplaribus.

C. III. g. De eodem.

Item Gregorius lib. 3. epist. 30.

Sicut b sine iudicio quenquam nolumus condemnari, ita que iuste i. diffinita fuerint, nulla patimur excusatione differri.

1. Iuste] Absent vox ista ab originali. In uno autem manuscripto Gratiani est, iusta sunt diffinita sententia.

C. IV. g. De eodem.

Item Eleutherius Episcopus ad Episcopos Gallie.

Nihil e [contra d quemlibet accusatum] absque legitimo, & idoneo accusatore fiat. Nam & Dominus noster Iesus Christus Iudam suum esse sciebat; sed quia non est accusatus, ideo non est eiectus.

C. V. g. De eodem.

Item Felix Papa I. ad Patrimon Episcopum.

Primates e accusatum discutiens Episcopum, non ante sententiam proferant damnationis, quam Apostolica i freta auctoritate, aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes, & canonicè s examinatos regulariter testes convincatur. Alter irritam esse censemus, & injustam Episcoporum damnationem, & eidem circa synodo retractandam, ita ut oppressis ab omnibus in cunctis subveniat causis.

1. Apostolica freta auctoritate] Hac addita sunt exemplaria Felici & Zepherini. Nam damnari Episcopi sine consensu & auctoritate Romani Pontifici nec tunc poterant, nec nunc possunt. 39. c. discutere. & alibi.

C. VI. g. Multi per tolerantiam sustinendi sunt, quamvis sententia divina iudicii sint condemnati.

Idem decrevit Zepherinus Papa. * Item August. 1.

Vnus ex vobis me traditurus est. Bene dixit, g. ex vobis, & non ex nobis. Ex vobis enim est, a quibus per iudicariam potestatem confessus, aut convictus, exclusus non est. A me vero, qui nullis indigeo argumentis, & omnia certissime novi, separatus & divisus est. Tale enim est, ac si diceret, est ego cum per occulti iudicii sententiam damnatum habeo, vos tamen adhuc illum, per tolerantiam sustinetis.

1. Augustinus] Sic in multis vetustis exemplaribus: quamvis verba huius capitis apud S. August. non sunt inventa.

C. VII. g. Nullum servetur iudicium, nisi rationaliter habitum.

Item Gregorius Ianni defensoris eunti in Hispaniam, lib. 11. epist. 30.

In primis b requirendum est de persona Presbyteri dilectissimi i fratris & Coepiscopi nostri Ianuarii,

a sup. ea. multi. * In capitulis per Hadrianum collectis. c. 37. Cap. 3. c. 156. Burel. 136. c. 6. Pamm. l. 4. c. 111. b Anst. 3. c. 30. c Anst. 13. c. 54. Poly. l. 3. tit. 1. Pamm. l. 4. c. 115. d absent ista ab origen. e El Zepherinus epist. 1. ad Episcopos Sicilia usq. ad vers. aliter. Anst. 3. c. 68. Burel. l. 1. c. 137. Ivo p. 5. c. 13. 45. & 247. Pammor. l. 4. c. 13. 17. q. 3. irritam. f absent ab epist. Zepherini. * Zepherinus loca proxime indicato. g Matth. 26. h Anst. l. 6. 99. i forte legendum, & dilectissimi.

& si in se veritas habet, sicut ejusdem Episcopi petitio continet, in ecclesia, atque in loco suo, modis omnibus idem Presbyter revocetur. Si autem dictum fuerit, quia contra ipsum causa aliqua mota, sive probata est, subtiliter ipso presente, & pro se rationem reddente, querendum est & genus causae, & modus probationis, ut ex hoc colligere valeas, utrum adhuc in exilio demorari, an certe in ecclesia sua, & officio suo debeat revocari. ¶ De Episcopi supradicti persona hoc statuendum est, ut si nulla contra eum criminalis causa, quae exilio vel depositione digna est, mota sive probata est, is qui eo superstitie Episcopus perversus, ac contra canones in ecclesia ejus ordinari praesumpsit, sacerdotio privatus, ab omni ecclesiastico ministerio repellatur. Qui etiam eidem dilectissimo Januario fratri, & Coepiscopo nostro tradendus est, ut ab ipso in custodia habeatur; aut certe ab eo ad nos per omnia transmittatur. Episcopi vero, qui eum ordinaverunt, vel ordinationi ejus consentientes interfuerunt, sex mensibus Dominici corporis & sanguinis communioni privati, agere poenitentiam decernantur in monasterio, & supradictus Januarius loco & ordini suo modis omnibus reformetur. Si vero communioni privati, mortis contingerit imminere periculum, benedictio eis viatici non negetur. Si autem Episcopi in praedictum & condemnationis, vel depositionis memorati Episcopi, metu judicis consensisse, ac talia fecisse non sua sponte falsi fuerunt, & tempus eis abbreviandum est, & modus poenitentiae temperandus. Si vero ille, qui locum ejus invasit, de hac fortasse luce migravit, & alter est ordinatus, quia levioris a culpa videtur (cum non quasi isti superstiti, sed successisse defuncto videatur) Episcopus illi officium in illa ecclesia tantummodo interdicitur, ut in alia ecclesia, qua sacerdote vacaverit, si electus fuerit, possit esse Episcopus, ad Malachitanam tamen ecclesiam nunquam aliquo modo revertatur. ¶ Gloriosus autem Comitulus, quidquid praedictus Episcopus per violentiam, atque infestationem ipsius expendisse, vel damnum perculisse dato sacramento firmaverit, eidem Episcopo restituere compellatur. Si e autem aliter, quam a praedicti Episcopi petitio continet, actum esse forsitan perhibetur, subtiliter querendum est, & veritate cognita, cum Dei timore, quod justitiae ordo suaserit iudicandum. ¶ Quia ergo Stephanus Episcopus odio d sui quadam fida, & de falsis se capitulis accusatum, neque aliquid ordinabiliter factum, sed injuste se asserit condemnatum, diligenter querendum est primo si iudicium ordinabiliter est habitum, id est, si alii accusatores, atque alii testes fuerunt. Deinde causarum qualitas est examinanda, si digna exilio, vel depositione fuit, si eo f presente, qui accusatus est, sub iuramento contra eum testimonium dictum est, si scriptis actum est, vel si ipse licentiam respondendi, & defendendi se habuit. Sed & de personis accusantium, ac testificantium subtiliter querendum est, cujus conditionis eujusque opinionis, aut ne inopes sint, aut ne forte aliquas contra praedictum Episcopum inimicitias habuissent, & utrum testimonium ex auditu dixerunt, aut certo se scire specialiter testati sunt, si scriptis iudicatum est, & partibus praesentibus sententia recitata est. Quod si forte hac solemniter acta non sunt, nec causa probata est, quae exilio, vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus revocetur. Hi vero, qui eum contra Dei timorem & canonum statuta condemnaverunt, excommunicati in monasterium ad agendam poenitentiam sex mensibus mittendi sunt, ita sane, ut si cuiquam eorum mortis contingerit

a al.levi culpa. b al. condemnetur. c Ivo p. 6. ca. 343. Pam. l. 4. c. 30. d al. in odio suo. e al. aut si alii accusatores, alii testes fuerunt. f al. aut si.

imminere periculum, viatici benedictio non negetur. Ipse autem, qui eo vivente locum ejus temerarie occupavit, privatus sacerdotio, ab omni ministerio ecclesiastico repellatur, atque eidem dilectissimo fratri, & Coepiscopo nostro tradatur, ut eum aut ipse ad nos transmittat, aut apud se in custodia habeat. Episcopi vero, qui eum ordinare praesumpserunt, vel perversi ipsi ordinationi praebere consensum, iidem communione privati, sex mensibus ad agendam poenitentiam in monasterio deputentur. Si autem Episcopi in praedictum condemnationis, vel depositionis memorati Episcopi, metu judicis consensisse, ac talia fecisse non sua sponte professi fuerint, tempus eis abbreviandum est, & modus poenitentiae temperandus. Si igitur is, qui praedicti Stephanum locum invasit, fortasse defunctus est, atque alius in ecclesia ejus Episcopus ordinatus est, illud ab eo statuendum est, quod superius de causa fratris, & de Episcopi nostri Januarii diximus. ¶ Quod si forte aliqua de objectis contra memoratum Stephanum Episcopum probata sunt, aliqua vero doceri minime potuerunt, cauta omnino consideratione pensandum est, utrum leviora capitula, ac certa graviora probata sunt, ut ex eis qualiter definitionem tuam formate debere possis scire. ¶ Gloriosus vero Comitulus, si superstitus Episcopus innocens esse claruerit, quidquid de rebus ejus, vel ecclesiae ipsius tulit, ei sine aliqua tunc dilatione. Sed & quatenus se in perfectionem, ac violentiam ejus expendisse, vel damnum datum Episcopus perculisse juraverit, idem memoratus Comitulus satisfaciatur. Si autem Episcopum antedictum talem culpam commisisse contingerit (quod absit) &c. ut f. a in causa monachorum. De persona Presbyteri, &c. ut f. in causa. Clericus vero sus clericum. Et f. in eadem epistola. l. i. v. dicitur. De persona Januarii Episcopi sciendum est, graviter omnino, & contra leges esse actum, ut violententer ecclesia traheretur, dum si quamlibet injuriam a quocunque Episcopus passus fuerit in ecclesia, injuriam in capitali poena percutiat, & sicut majestatis reum omnibus det accusandi illum licentiam, ut hujus legis series loquitur Codicis l. lib. i. tit. vi. constitutione decima. Si quis in hoc genus sacrilegii proserperit, ut in ecclesias catholicas irruens, sacerdotibus & ministris aut ipsi cultui, locoque aliquo importet injuriam, &c. f. in eadem epistola. De persona Stephani Episcopi hoc attendendum est, quia nec invitatus ad iudicium veniit, nec ab Episcopis alieni concilii debuit iudicari. ¶ Contra haec si dictum fuerit, quia nec metropolitanum habuit, nec Patriarcham, dicendum est, quia de Apostolica (quae omnium ecclesiarum caput est) nec causa audienda, ac dirimenda fuerat: sicut & praedictus Episcopus petiisse dignoscitur, qui Episcopos alium concilii iudices habuit omnino suspectos. Quia ergo sententia non a suo iudice dicta nihil firmitatis obtinuit, lectionis hujus tenor ostendit libro Codicis septimo de f. ¶ Quod autem dicitur a servis suis accusatum, sciendum est, quia audiri minime debuerunt & f. ¶ Si vero de crimine e majestatis dicitur accusatus, nec ipsam de eo credendum fuit, si vita, vel opinio ejus utilis ante non extiterit. ¶ Quod autem dicitur eidem Episcopo, quia se absente, aliqui sunt vilissimi testes exhibiti, hoc si verum est, nullius esse momenti lege noscendum est. ¶ Testes autem quales, vel cujus opinionis ad testimonium admittendi sunt, plurima leges ostendunt, quae penè nulli habeantur incognita, quae

a l. 9. q. 6. casus Episcopum. in q. 1. de persona ex Greg. lib. vi. epist. 54. b l. si quis. Cod. de episc. & clericis. Cod. Theodos. de iur. 2. cap. 37. q. 4. si quis suadente. c Si vero dicitur fuisse quod de hoc accusatus est, quod ad majestatis crimen attinet, orig.

etiam sanciant, ut vilissimis testibus sine corporali discussione credi non debeat. ¶ Quod autem dicitur, quia nihil scriptis iudicatum est, legendus est titulus xlv. libri vii. Codicis; quia scriptis debuit iudicari. Nam ibi inter alia dicitur, atque præcipitur, ut sententia, quæ se scripto dicta fuerit, ne nomen quidem sententiæ habere mereatur.

¶ Exilio ¶ In vulgato sequebatur, vel deportatione, quæ voces sublata sunt, quia neque in vetustis Gratiani, neq. apud B. Gregorium leguntur.

¶ Si autem Episcopi in præxi. ¶ Hæc usq. ad vers. Quod si forte, addita sunt ex epistola: quemadmodum & paulo inferius a verbo, dilatione, usq. ad vers. Si autem Episcopum, ut rationis casus sit expectatur. Nam Gratianus referebat se ad superiora, in quibus habentur similia, hoc modo, &c. ut supra de causa Januarii Episcopi. Quorum alterius capitulum initia trahunt ex inferioribus casibus, ea ferè dicta sunt, quemadmodum autem se habebant, ut nōdum citandi Gratiani iustitiam agnoscat.

C. VIII. ¶ Ultima sententia debet de scripto præferri.

Item Codici libro septimo, titulo de sententiis ex breuiculis recitandis, lxxxv. Valentinianus, Valens, & Gratianus A.A.A.

Statutis generalibus iustitiam, ut universi iudices, quibus reddendi iuris in provinciis permittimus facultatem, cognitis causis ultimas definitiones de scripti recitatione præferant. Huic ad iudicium non esset, nec nomen quidem sententiæ habere mereatur, nec ad rescribendum perperam decretorum, & appellationis solemnitas requiratur.

¶ In duobus vetustis codicibus hoc & sequens caput non habentur. & hanc legem Codici B. Gregorius in præcedenti capite manifestè indicaverat.

C. IX. ¶ De eodem.

Item ex concilio apud S. Medardum, Finemarus Rheimann Archiepiscopus dixit.

Legum a ecclesiasticarum consuetudo, & auctoritas talis est, ut in causis gestorum semper scripturam requirant, adeo, ut qui ad sacrum fontem accedit, suam datæ nomen præcipiat. Qui ad summum sacerdotium provehitur, decreto manibus omnium roborato eligitur. Ordinatus autem a suis ordinatibus literas accipere iubetur. Qui etiam ab ecclesiastica societate quolibet excessu discedit, libelli b inscriptione aut recipitur, aut eicitur. Sed & i qui accusatur, aut excommunicatur, seu reconciliatur, per scripturam accusari, vel reconciliari iubetur. Et sic in cæteris huiusmodi in tantum scriptura deponitur, ut sicut beatus Gregorius e in communitorio ad Ioannem defensorem ex Romanis legibus sumens scribit: [Sententia, quæ sine scripto præferatur, nec nomen sententiæ habere mereatur. d.]

¶ Sed & qui ¶ In originali est, sed qui accusatur vel excommunicatur, reconciliatus per scripturam accusari, vel reconciliatus commendati iubetur, & sic, &c.

C. X. ¶ Restitutus est, quem neq. convictum, neque confessionem confituisse ostenditur.

Item Nicolaus Papa Girardo & Tironensi Archiepiscopo.

Notum s' sit tuæ fraternæ charitati, quod iste Presbyter pauper, nomine Christophorus de sua angustia ad nostram clementiam lacrymabiliter se conquectus: dicens se falsis criminibus impetitum, & ab ecclesia sua non convictum, neque confessum, irrationabiliter fuisse eiecium. Nam, ut ipse refert, tua diligentia

a Extrâ de libello oblat. c. 2. Burch. tit. c. 187. l. 10. part. 6. cap. 269. b Elibollari scriptone. Jorig. c. Sup. ca. in primis. Cod. l. 7. tit. 4. d. magis. Jorig. c. al. Alardo. § l. 10. p. 6. c. 429.

per tres vias inquisitione facta, nulla in se neque de fornicationis crimine; neque de homicidii confessione, (de quibus impetebatur) reperiri potuit culpa: nisi quia sua paupertatis causa, quæ petebantur, aut consentire noluit, aut implere non potuit. Quæ suus tamen æmulus ultroneus egit, qui iniuste illius ecclesiam præcipuit. Idcirco magnopere monemus reverentiam tuam, ut etiam, quæ, te forte ignorant; Geziaca cupiditate peracta esse videntur, tuæ fraternitatis censura celeremendatione corrigantur: scilicet restituendo ecclesiæ propriam iam dictum sacerdotem, atque ei reddendo tua pietate pristinum, quem perdidit, honorem, & nullatenus canonica instituta alicujus temeritate contemni permittas: quia facientem & consentientem par pena constringit.

¶ Confessione ¶ Sic est emendatum ex plerisque vetustis exemplaribus. Nemanque legebatur, confessione. Ius autem habet, consensu.

C. XI. ¶ Antequam casus probetur, aliquis excommunicari non debet.

Item de libro constitutionum.

Nemo a Episcopus, nemo Presbyter excommunicet aliquem, antequam causa probetur, propter quam ecclesiastici canones hoc fieri iubent. Si quis autem adversus eam b excommunicaverit aliquem, ille quidem qui excommunicatus est, majoris sacerdotis auctoritate ad gratiam sanctæ communionis redeat: is autem, qui non legitime excommunicavit, in tantum abstineat tempus sacrosanctæ communionis, quantum majori sacerdoti visum fuerit, ut quod iniuste fecit, ipse iuste pariat.

C. XII. ¶ Incerta & dubia iudicari non possunt.

Item Ambrosius in epistola 127. ad clerum, & universam plebem Hippensium.

Nomen e Presbyteri propterea non ausum de numero collegatarum ejus vel supprimere, vel delere, ne divina potestati, sub cuius examine causa adhuc penderet, facere videretur injuriam, si illius iudicium meo vellem iudicio prævenire: quod nec in negotiis sæcularibus iudices faciunt, quando causa dubitatio ad majorem potestatem refertur, ut pendente relatione aliquid audeant commutare. Et in Episcoporum concilio constitutum est, nullum clericum, qui nondum convictus sit, suspendi a communione debere, nisi ad causam suam examinandam se non præsentaverit.

C. XIII. ¶ Nec suspensio arbitraria, nec ante verum & iustum iudicium aliquis condemnetur.

Item Melchiodes Papa Episcopus Hispania.

Primum d' semper ante omnia diligenter inquire, ut cum iustitia & veritate definitis: neminem condemnatis ante verum & iustum iudicium: nullum suspensio arbitraria iudicetis: sed primum probate, & postea charitativam e proferre sententiam: & quod s vobis non vultis fieri, alteri nolite facere.

C. XIV. ¶ Qui ab accusatione prohibentur, & qui recipiantur.

Item ff. lib. xlviii. tit. 8. de accusatoribus, & in scripturis, l. Qui accusare.

Prohibentur accusare alii propter sexum, vel ætatem, ut mulier, & pupillus. Alii propter sacramentum, ut qui stipendium merent: Alii propter magistratum potestatemve, in qua agentes sine fraude in jus vocari non possunt. Alii propter delictum propriam, ut infames. Alii propter turpem questum, ut qui duo iudicia adversus duos reos subscripta habent, nummose ob-

a Apud Iulianum Antecessorem novel. 123. c. 11. 24. q. 3. de illi. tit. l. 10. p. 3. cap. 371. & p. 14. c. 42. b al. est. c l. 10. p. 6. c. 388. d Poly. l. 7. tit. 8. Pann. l. 4. c. 113. e al. charitate. § l. 10. p. 6. h al. evocari.

accusandum, vel non accusandum acceperint. Alii propter conditionem suam, ut libertini a contra patronos. Alii propter suspicionem calumniae, ut illi, qui falsum testimonium subornati dixerunt. Nonnulli propter paupertatem, ut sunt, qui minus, quam quinquaginta aureos habent. Hi tamen omnes, si suam injuriam exequantur, mortemve propinquorum defendant, ab accusatione non excluduntur. Liberi, libertique non sunt prohibendi suarum rerum defendendarum gratia de facto parentum patronorumve queri, puta si dicant, vi se de possessione ab his expulsi: scilicet non ut crimine vis eis intendatur, sed ut possessionem recipiant. Nam & filius quidem non prohibitus est de facto matris queri, si dicat suppositum ab ea partum, quod magis de heredem habere: sed eam rem lege Cornelia facere permittitur et non est. ¶ Ab alio delatum alius deferre non potest: sed eum qui abolitione publica, vel privata interveniente, aut desistente accusatore de reis exemptus est, alius deferre non prohibetur. ¶ Militem propter publicam utilitatem ad annonam pertinentem auditum a praefecto annonae deferentem Divi Verus e & Antoninus rescripserunt. Famosi quoque accusantes sine ulla dubitatione admittuntur. Milites quoque, qui causas alienas deferre non possunt, qui pro pace excubant, vel magis ad hanc accusationem admittendi sunt. Servi quoque deferentes audiuntur.

Haec omnia auctoritatibus datur intelligi, quod nullus est condemnandus, nisi iudicio ordinabiliter habito aut convictus, aut reum se ipse confiteatur. Verum haec de illis intelligenda sunt, quorum crimina sunt occulta: ceterum, quae manifesta sunt, iudicariam ordinem non requirunt.

C. XV. ¶ Sine accusatione, manifesta iudicentur.

Unde Ambrosius.

Manifesta, accusatione non indigent.

¶ Ivo in epistola ad Hugonem, quae incipit, Literas V. P. sic ait. Manifesta autem accusatione non indigere testatur beatus Ambrosius super epistolam ad Corinthios, ita dicens de eo, qui cum noverca iudicis non est, &c.] ut infra c. de manifesta.

C. XVI. ¶ De eodem.

Item Nicolaus Papa Ludovico Regi in epistola, quae incipit [Syllabaturum.]

Quae d. Lotharius Rex nepos vester facit, accusatore non indigent. Manifesta quippe sunt (teste & Apostolo) opera carnis, fornicatio, immunditia, &c.

¶ Sumptum est ex epistola, quae habetur in codice supra memorato monasterij Dominicanorum, in qua haec praecedunt. Accusatorem autem habere Lotharium non nisi illum, qui accusatos fratrum in Apocalypsi appellatur, & opera eius, quae & ipsa eiusdem antiqui hostis instinctu patrantur, profecto comperimus. Quae vero Lotharius Rex, &c.

In manifestis enim calliditate accusantium non opprimere reus, nec tergiversatione proprium crimen celatur, cum culpa sua oculis omnium sponte se ingerat: atque ideo in talibus iudicariis ordo non requiritur: qui ideo institutus est, ut nec innocentia infideli pateret adversantium, nec culpa delinquentium sententiam effugeret iusti examini.

C. XVII. ¶ Ordinem iudicarium manifesta non desiderat causa.

Unde Stephanus Papa V. Leoni episcopo Thaurensi.

DE manifestis & nota pluribus causa non sunt querendi testes, ut sanctus Ambrosius in epistola ad Corinthios dixit, de fornicatore sententiam expo-

a al. liberti. lege 9. lege 10. lege 11. b al. veluti. * lege 13. c al. Sever. reposita hic sunt aliquot verba ex pandectis Flor. d. Anf. 142. 235. e. Gals. f. Vide supra §. manifesta. g. Ivo p. 2. 431. Pann. l. 4. c. 117. Ambros. ad c. 5.

nens Apostoli. ¶ Iudicis, inquit, non est sine accusatore damnare: quia & Dominus Iudam, cum fur esset, sciebat: sed quia non est accusatus, minime obicit. ¶ Colletur de medio vestram, qui hoc opus fecit. ¶ Cognito opere isto pellendum illum fuisse de coetu fraternitatis Apostolorum censuit. Omnes enim crimen esse sciebant, & non arguebant. Publice enim poterat suam loco uxoris habere: in qua re neque testibus operat, neque tergiversatione aliqua poterat tegi crimen. ¶ paulo post. [Absens facie, praefens autem auctoritate Spiritus, qui nusquam abest, iam iudicavi ut peccatum eum, qui hoc admisit, tradi satanae in interitum carnis.]

¶ Exat integra hac epistola in collectione canonum sine auctoritate nomine in Vaticana bibliotheca. 3. pars. Sed sciendum est, quod eorum, quae manifesta sunt, alia sunt nota iudici, & incognita alii, alia sunt manifesta, & occulta iudici, quaedam vero sunt nota iudici, & alii. ¶ Iudici tamen nota sunt, sine examinatione ferri non possunt: quaedam accusatoris persona assumitur, iudicaria potestas oritur. In una enim eademque causa nullus simul potest esse accusator & iudex.

C. XVIII. ¶ Quando aliqui sunt corrigendi, quando referendi.

Item Augustinus in sermone de penitentia (quae est 10.) c. 12.

MULTI b corriguntur, ut Petrus: multi tolerantur, ut Iudas: multi nesciuntur donec c veniat minus, qui illuminabit abscondita tenebrarum. ¶ Nos vero a communione prohibere quatenus non possimus (quamvis haec prohibitio non dicitur in naturalis, sed medicinalis) nisi aut sponte confessum, aut aliquo, sive seculari, sive ecclesiastico iudicio notatum, atque convictum. Quis enim sibi utrumque deat assumere, ut cuiquam ipse sit & accusator, & iudex? Cuiusmodi regulam etiam Paulus Apostolus in eadem ad Corinthios epistola breviter insinuasit intelligendum quibusdam commemoratis criminibus, ecclesiastici iudicii formam ad omnia similia ex quibuslibet daret: Ait d enim [Scripti vobis in epistola non commiseri fornicariis. Non utique fornicariis hujus mundi, aut avaris, aut raptoribus, aut idolis servientibus: sed qui debueratis de hoc mundo exisse.] Non enim sunt homines in hoc mundo viventes, nisi cum talibus vivere: nec eos possunt lucrifacere Christo, si eorum colloquium, convictumque vitaverint. Unde & Dominus cum publicanis, & peccatoribus, comedens, [Non est opus, inquit, sanis medicus, sed male habentibus. Non enim veni vocare justos, sed peccatores.] Et dicit sequitur Apostolus, g & adjungit [Nunc scriptura non commiseri. Si quis frater nominatur in voce, sed fornicator, aut idolis serviens, aut avarus, aut ebrius, aut rapax, cum huiusmodi nec quilibet cibum simul sumere. Quid enim mihi de his, qui sunt iudicare? Nonne de his, qui intus sunt, vos iudicatis? De his autem, qui foris sunt, Deus iudicabit. Adferre malum a vobis ipsis.] Quibus verbis satis ostendit non temere, aut quomodolibet, sed per iudicium auferendos esse malos ab ecclesiae communione, ut si per iudicium auferri non possunt, tolerantur potius, ut perverse malos quisque h evitando, ab ecclesia se discedens, eos, quos fugere videtur, vinciat i ad gehennam. Quia & ad hoc nobis sunt in scripturis scriptis exempla proposita: velut in k messe, ut postquam sufferatur usque ad ultimum ventilabrum: vel intra illa retia, ubi pisces boni cum malis usque ad legemregationem, quae futura est in litore, id est, in fine saeculi

a 1. Cor. 5. 23. 9. 4. si quis. b. Beda 1. Cor. 5. Anf. 142. 235. Poly. 1. 7. tit. 7. c. 1. Cor. 4. d. 1. Cor. 5. e. 23. q. 4. cap. 1. f. Matth. 9. g. 1. Cor. 5. h. e. qualesque. i. al. venient. k. Matth. 3. l. Matth. 13.

quo animo tolerentur. Non enim contrarium est huic loco id, quod alio loco dicit Apostolus ^a [Tu quis es qui iudicas alienum servum? suo Domino stat aut cadit.] Noli enim hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspitionis, vel etiam extraordinario usurpato iudicio: sed potius ex lege Dei secundum ordinem ecclesie, sive ultro confessum, sive accusatum, atque convictum. Alioquin illud cur dixit? [Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis serviens, &c.] nisi quia eam nominationem intelligi voluit, quæ sit in quemquam, cum sententia ordine iudicario, atque integritate profertur? Nam si nominatio sola sufficit, nulli damnandi sunt innocentes, quia sæpe falsò in b quorum crimina nominantur. ¶ Non ergo illi, quos monemus agere penitentiam, quarant sibi comites ad supplicium, nec gaudeant, quia plures invenerint. Non enim propterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt.

C. XIX. ¶ Peccatum, quod tantum iudici notum est, ab eo damnari non valet.

Idem sermone id. de verbis Domini:

¶ Peccaverit, inquit, in te frater tuus, corripere eum dicit te, & ipsum solum. Quare? quia peccavit in te. Quid est [In te peccavit?] Tu scis, quia peccavit. Quia enim secretum fuit, quando in te peccavit, secretum quare, cum corrigis, quod in te peccavit. Nam si solus hosti, quia peccavit in te, & eum vis coram omnibus arguere, non es corripitor, sed proditor. Attende, quemadmodum vir iustus Ioseph ^e, tanto flagitio, quod de uxore fuerat suspicatus, tanta benignitate peperit: antequam sciret, unde illa conceperat, quam gravidam fenserat, & se ad illam non accessisse noverat. Restabatque certa adulterii suspicio: & tamen, quia ipse solus fenserat, ipse solus sciebat, quid de illo ait Evangelium? [Ioseph autem, cum esset vir iustus, & nollet eam divulgare.] Mariti dolor non vindictam quaerit: voluit prodesse peccanti, non punire peccantem. ¶ Cum, inquit, nollet eam divulgare, voluit eam occulte dimittere. ¶ Ergo ipsa corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus. Ipsa vero corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius. Distribuit tempora, & concordat scripturæ. Sic agamus & sic agendum est, non solum, quando in nos peccatur, sed etiam quando peccatur ab aliquo, ut ab altero nescitur, in secreto debemus corripere. ¶ No- vit enim nescio quem homicidam Episcopus, & alius illum nemo novit. Ego nolo ^d illum publicè corripere, & tu quis inscribere? Proius nec prodò, nec negligo: corripo in secreto: pono ante oculos eius Dei iudicium, terebo eruentiam conscientiam, pertrahedo penitentiam. Hæc charitate præditi esse debemus. Unde aliquando homines reprehendunt nos, quod quasi non corripiamus: aut putant nos scire quod nescimus, aut putant nos tacere, quod scimus. Sed forte quod scis, & ego scio, sed non coram te corripio, quia curare volo, non accusare. ¶ Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant: aliquando nobis produntur ab usibus suis, ple- rumque zelantibus; aliquando maritorum salutem quaerentibus. Non prodimus psalam, sed in secreto arguimus. Vbi colligit malum, ibi moriatur malum. Nos tamen vulnus illud negligimus, ante omnia ostendentes homini in tali peccato constituto, faciat, ¶ gerentem conscientiam, illud vulnus esse mortiferum.

¶ pars. Quando veri crime est notum aliis, & non iudici, nec tunc sine examinatione ferendum est: quia in crimen potest occultum iudex sententiam scripi non debet.

¶ Rom. 4. b in sermone Bedæ in c. ad Cor. c. Mat. 18. d. al. v. 18. oris.

C. XX. ¶ Sententia non precipitauer ferenda est.

Unde Evaristus Papa ^a ait epist. 2.

Deus omnipotens, ut nos a precipitata sententia prolatione compelleret, cum omnia b nuda, & aperta sint oculis eius, mala tamen Sodome noluit audita iudicare, priusquam manifeste agnosceret, quæ dicebantur. Unde ipse ait e [Defendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non efflita, ut sciam.] Deus omnipotens, cui nihil est absconditum, sed omnia ei manifesta sunt, etiam antequam fiant, non ob aliud hæc & alia multa (quæ hic prolixitatem vitantes non inseruimus) per se inquirere dignatus est, nisi ut nobis exemplum daret, ne precipites in discutendis & iudicandis negotiis essemus, & ne mala quorumque prius quisquam præsumat credere, quam probare. Cujus exemplo monemur, ne ad proferendam sententiam unquam precipites simus, aut temerè, indiligenterque indiscussa quæque quoquo modo iudicemus, dicente veritatis voce [Nolite d iudicare, ut non iudicemini: in quo enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini. & reliqua.] Nam mala audita nullum moveant: nec passim dicta absque certa probatione quisquam unquam credat: sed ante audita diligenter inquirat, ne precipitando quidquam aliquis agat. Si enim Dominus omnium, Sodorum mala, quorum clamor ad cælum usque pervenerat, omnia sciens prius, nec credere, nec iudicare voluit, quàm ipse ea cum fidelibus testibus diligenter investigans, quæ audierat, opere veraciter cognosceret; multo magis nos humani ^e, & peccatores homines, quibus incognita sunt occulta iudicia Dei, & hæc præcavere, & nullum f ante veram, iustamque probationem iudicare, aut damnare debemus, manifeste Apostolo dicente Paulo ^g [Tu quis es, qui iudicas servum alienum? suo enim Domino stat, aut cadit.]

¶ pars. Quando autem crimen notum est iudici & aliis, aliquando reus infirmatur factum: veluti si quis negaret interfecisse eum, quem sub oculis iudicis in conspectu multorum interfecit. Hæc quia se reum negat, sine examinatione ferri non potest. Aliquando evidentiæ ipsa operis reum esse testatur, quando opere publico crimen suum confitetur: tunc post scindam & tertiam correctionem sine examinatione damnandus est, si incorrigibilis extiterit. In hoc iraque ultimo casu intelligenda est aut rita illa Ambrosii h, & Nicolai i [Manifesta accusatione non inagunt.] Fornicatum enim ille, in quem, sine examinatione, sententia Apostolica proferretur, publice contra omnium novercam suam pro uxore habebat. Lotharius quoque, de quo Nicolaus scribit, similiter publice uxorem suam dimiserat, & aliam superduxerat.

C. XXI. ¶ Sine accusatione, manifesta ferenda sunt.

Unde idem Nicolaus Papa scribit Archiepiscopi, & Episcopi per Galliam, Italiam, & Germaniam constituto.

Cælus ^k, quod Lotharius Rex (si tamen Rex veraciter dici possit, qui nullo salubri regimine corporis appetitus refranat, sed lubrica enervatione magis illicitis eius motibus cedit) in duabus feminis, Thierberga scilicet, & Gualdrada commisit, omnibus manifestum est. ¶ Sed & dudum Episcopus Thietgan-

¶ a Et Gregorius l. Mor. 12. cap. 23. & in conc. Tribur. cap. 22. Anselm. lib. 3. c. 67. Polye. lib. 7. tit. 1. Barch. lib. 11. c. 9. Pann. l. 4. cap. 116. lvo p. 3. c. 248. b Hebr. 4. c Genes. 22. d Mat. 7. e al. qui sumus homines, & peccatores quibus. f 30. q. 1. c. nullum ante. g Rom. 14. h Supra ead. manifesta. i sup. ead. c. qua Lotharius. k lvo p. 3. c. 220. Regno omnia hæc refer lib. 22. Chron. num. 271.

dum & Gunterium in tali facto cum habuisse tutores, atque fautores penè totus nobis orbis referebat. & infid. Igitur decernente nobiseum sancta synodo, in presentia depositi, & ab officio sacerdotali excommunicati, atque à regimine Episcopatus alienati indubitanter existunt.

QUESTIO II.

Q uod autem expoliatus ante iudicem stare non possit, multis auctoritatibus probatur.

C. I. q. Ante litem contestatam possessori cuncta sunt restituenda.

Ait enim Ioannes Papa I. a ad Zachariam Archiepiscopum.

Antiquius b decretum est, ut omnes possessiones, & omnia sibi sublata atque fructus cunctos ante litem contestatam perceptos i Episcopus, vel Primas possessori restituant.

¶ Perceptos] In vetustis exemplaribus, & epistola Ioannis, itemq. Eusebii est, perceptor vel Primas possessori restituar.

C. II. q. De eodem. Item Nicolaus Papa.

Omnes c leges tam ecclesiastica, quam vulgares, & publicæ præcipiunt, ut omnia sibi ablata restituantur ei, qui suis est rebus expoliatus.

C. III. q. Nullus debet accusari, dum suis rebus fuerit spolatus.

Item Stephanus Papa, epistola secunda.

Nullus d Episcoporum, dum suis fuerit rebus expoliatus, aut à sede propria, qualibet occasione pulsus, debet accusari, aut à quoquam potest ei crimen obijci, priusquam integerrime restitueretur, & omnia quæ illi ablata quocunque ingenio fuerant; legibus redintegrentur, & ipse propriæ sedis, & pristino statui regulariter reddatur: ita ut omnes possessiones, & cuncta sibi injuste ablata, atque fructus omnes ante ceptam accusationem Primates, & synodus Episcopo, de quo agitur, funditus restituant.

¶ Caput hoc sue integritati ex originali est restitutum.

C. IV. q. Nec convocari ad synodum, nec in aliquo debet iudicari spolatus.

Item Eusebius e fratribus constituit per Alexandriam & Ægyptum, epist. 2.

In scripturis vestris reperimus, quosdam Episcopos vestris in partibus à propriis ovibus accusatos: aliquos videlicet ex suspensione, & aliquos ex certa ratione: & idcirco quosdam suis esse rebus expoliatos, quosdam verò à propria sede pulsos. Quos sciat nec ad synodum comprovincialem, nec ad generalem posse vocari, nec in aliquo iudicari, antequam cuncta, quæ eis sublata sunt, legibus potestati eorum redintegrentur.

C. V. q. De eodem.

Item Iulius Papa in epistola ad Orientales, cap. 31. & 2.

Nullus g potest convocari, aut iudicari, antequam omnia sibi ablata, & omnia jura ei in integrum restituantur: quia non habet privilegium, quo possit exui jam nudatus.

¶ Caput hoc confectum est ex decreto Iulii trigesimo quinto & alio, verbum tamen mutatis, & alio modo dispositis.

a Et Euseb. Papa epist. 2. b Panorm. l. 4. c. 47. c 33. q. 2. Historia. 6. hæc omnes. In præfatione Isidor. in collectionem suam. d Burch. l. 1. c. 141. & 142. Ivo part. 5. c. 115. & 116. Concor. Panorm. l. 4. c. 49. e Et in decreto Ioannis I. f Anf. l. 3. c. 44. Ivo part. 5. c. 249. Panorm. l. 4. c. 45. g Burch. l. 1. c. 144. Ivo p. 3. c. 277. Panorm. l. 4. c. 46. Ch. 6. c. 27.

C. VI. q. De eodem.

Item Zepheirius Papa a ad Episcopos Ægypti, epist. 2.

Præceptum ergo est in antiquis statutis, Episcopos suos atque suis rebus expoliatos ecclesias proprias recipere, & primò sua omnia eis reddi, & demum, si eos iuste accusare voluerit, à quo periculo facere: iudices esse decernentes, Episcopos rectè sapientes, & in ecclesia convenientes, ubi testes essent singulorum quos pressi videbantur: nec prius eos respondere debere, quam omnia sua eis, & ecclesiis eorum, legibus integerrime restituantur.

QUESTIO III.

Q uod autem pena ferienda sint, qui in accusatione deficiunt, canonum censura desinit. Penam enim illam manus cum dispensatione eximiationi accipiunt.

C. I. q. De iis qui non probanda obijciunt. Unde Cajus 2. Papa 6.

Si quis circa huiusmodi personas non probanda delinquit, auctoritate huius sanctionis intelligat sententiam infamiz sustinere, ut damno pudoris, & excommunicationis dispendio discat, sibi alienæ verecundiz impati infamiz (saltem de cetero non licere.

¶ Cajus] Sic est in plerisque vetustis & habere locum in epistola unica ipsius, in qua proxime hic antecedunt verba. Si quis Episcopus. infra ead. quest. 7. In vulgata editione citatur Galasius.

C. II. q. Si accusator in accusatione defecerit, in litem non recipiat.

Item Damasus Papa ad Stephanum Archiepiscopum, epist. 3.

Alumniator, si in accusatione defecerit, taliter recipiat.

¶ Verba ipsa Damasii referuntur infra 4. q. 4. c. nullus inducatur.

C. III. q. De eodem.

Item ex decreto Hadriani Papæ in capitulis ab ipso collectis, c. 52. in medio.

Si non probaverit, quod obijcit, penam, quam intulerit, ipse patiatur.

C. IV. q. De his, qui falsis criminibus aliquem impetrant. Idem 1.

Si quis Episcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non poterit, nec 2 in fine dandam ei communionem ad semet.

¶ Idem] Sic est in plerisque vetustis codicibus. Verba hæc autem legebat, Item Damasus Papa. Extat etiam apud hoc in capitulis Hadriani, c. 92. & in concilio Elberitanum, cap. 170. citat ex Carthagenensibus. Et in tomis conciliorum ad Iulianum Carthagenensium scriptis.

¶ Nec in fine] Sic legitur in concilio Elberitanum, nec hoc tantum canone, sed etiam in alio. Quam ob causam, ut patet ob glossam nihil est mutatum. Apud Hadrianum tamen est, nec in fine dandam ei non esse communionem. Apud Iulianum non nisi in fine dandam ei esse communionem.

¶ pars. Aliud est accusationem non implere, & aliud est convictionem non probare. Illud enim nulli sine abolutione, hoc tamen licet.

C. V. q. Convictionem non est pro accusatore habendum.

Unde Fabianus Papa ad Hilarium Episcopum, epist. 3.

a Et in capitulis Hadriani, c. 2. Ivo p. 5. cap. 245. Panorm. l. 4. c. 49. b In cap. Hadriani cap. 14. in epist. Sixtineri. Col. Tom. 1. tit. 2. c. 35. c 4. q. 4. nullus introducatur. Et ex Fabiano epist. 3. c. 1. & ex Sixto inf. ead. q. 4. qua crimina. d Anf. l. 3. c. 44. p. 6. c. 24. Burch. l. 2. c. 195.

